

Suomen esihistoria

Ajoittamismenetelmiä

- **Typologinen ajoitus**; esineiden muodon kehitykseen perustuva ajoitus ja vertailu muihin. Esim. raha-ajoitus
- **Dendrokronologinen analyysi**; puiden vuotuiset kasvuerot vuosirenkaissa eli lustoissa.
- **Paleoekologia**; ympäristön fysiologiset ja kemialliset muutokset
 - *Siitepölyanalyysi ja maanäytteet*; tuulipölytteisten kasvien siitepölyjä joutuu soiden tai pienten suojaisten vesien pinnalle, josta ne vajoavat pohjaan.
 - *Rantaviivan muutos* (asuinpaikat ja niistä löydetty esineet).
- **Radiohiili- eli C14-analyysi**; ajoittaa eloperäisestä aineksesta, kuten puusta, luusta, sarvesta jne. tehdyn esineen.
- **Termoluminenssi- eli lämmönsäteilyajoitus**; esim. keramiikan ajoittaminen
- **HUOM!!! Muinaismuistolaki**

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Kivikausi
n. 8000 eaa. –
1500 eaa.

Pronssikausi
n. 1500 eaa.
– 500 eaa.

Rautakausi
n. 500 eaa. –
1150 jaa.

Kivikausi

- **Kivikausi on ollut ilmastoltaan Suomen historian lämpimin aikakausi.**
- Ihmiset elivät ensin **pyynti- ja keräilytaloudessa vuotuiskierron mukaan.**
- **Pysyvä asutus** alkoi maan länsiosassa noin 2500 eaa.
- **Ensimmäiset merkit maanviljelystä**

Ensimmäiset jääkautta edeltävät havainnot ihmisasutuksesta Karijoen Susiluolassa.

I. Kivikausi

1. Suomusjärven kulttuuri 6500 eaa.

→ asuin-, ja hautapaikat, pallonuijat, keihäänkärjet, taltat, kirveet, liedet jne.

2. Kampakeramiikka n. 4200-2000 eaa.

Varhaiskampakeramiikka

→ ensimmäiset saviastiat, kalliomaalaukset

I. Kivikausi

3. Noin 2500 eaa.

**Vasarakirveskulttuuri
Nuorakeramiikka**

4. Noin 2000 eaa.

Kiukaisten kulttuuri

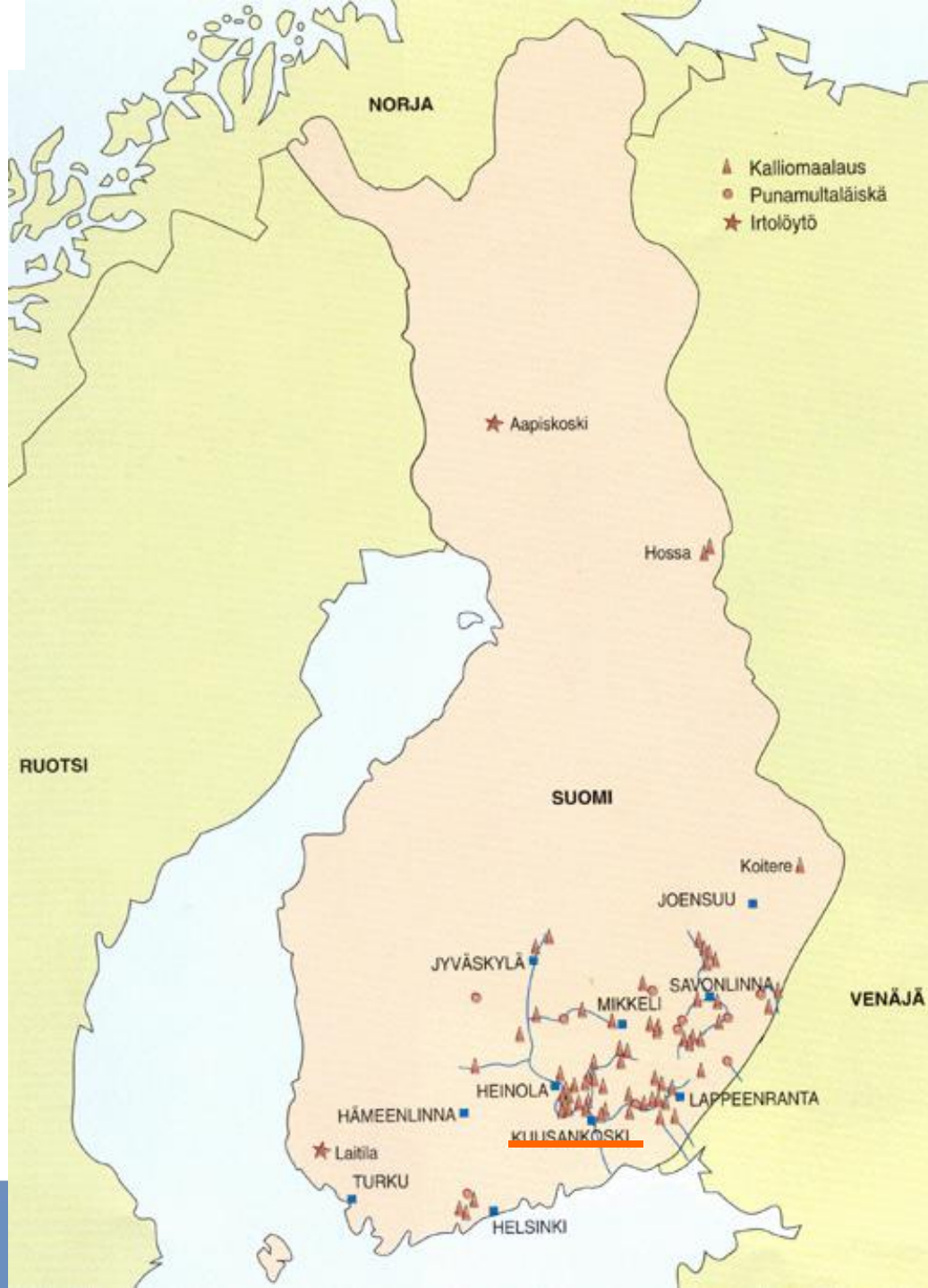
Antrean verkko - n. 10 000 v. vanha

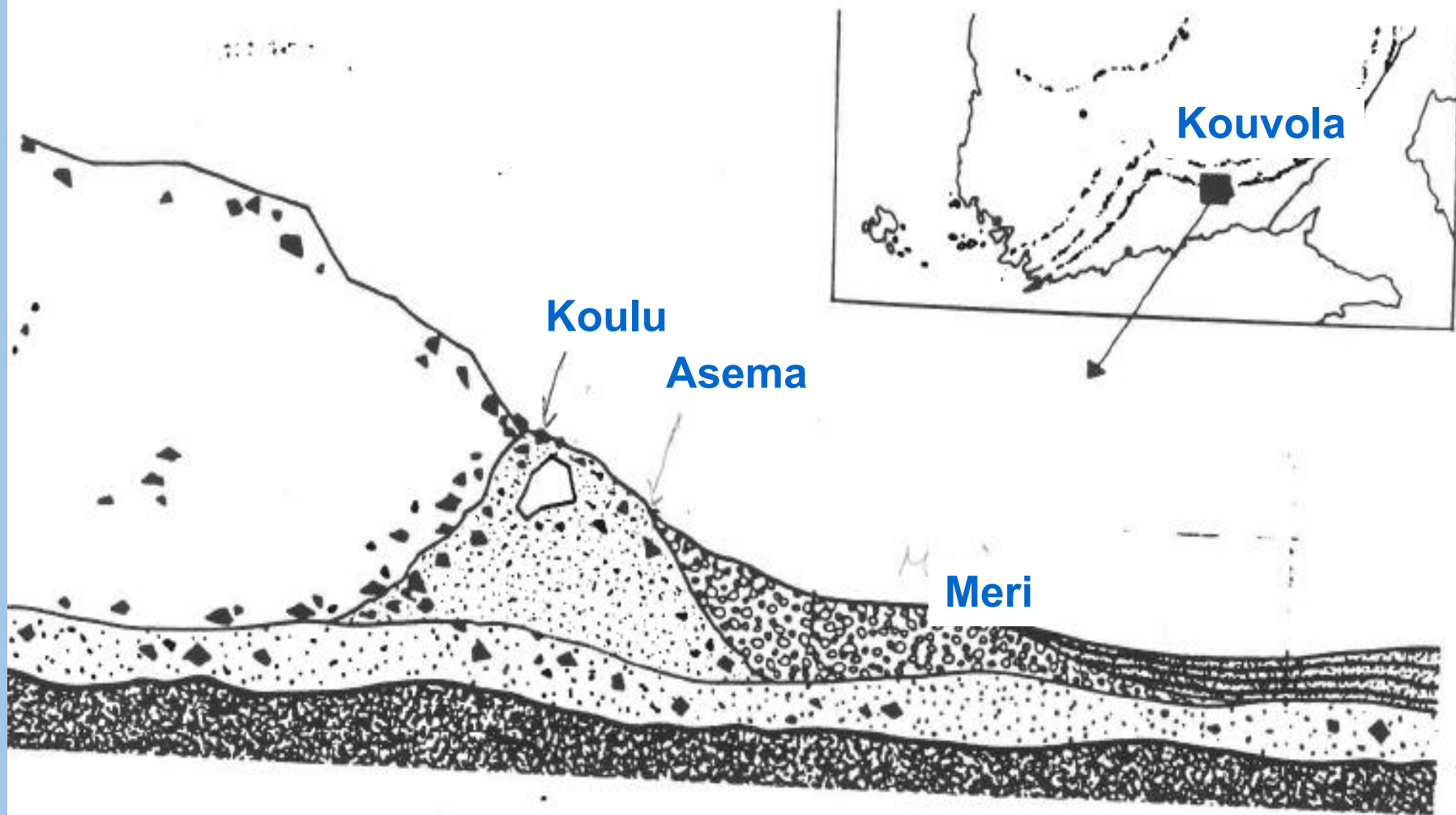
Suomen varhaisin asutus
14C-ajoitukset cal.BC/e.Kr
Ancylusjärven ranta n. 7500 e.Kr
— Jäätikön reuna n. 8500 e.Kr

**Vertaa
s. 19 kuvaa**

Kouvola esihistoriallisella ajalla

Ancylusjärvi n. 8 900–7 200 eaa.

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Kivikausi
n. 8000 eaa. –
1500 eaa.

Pronssikausi
n. 1500 eaa.
– 500 eaa.

Rautakausi
n. 500 eaa. –
1150 jaa.

Pronssikausi

- Pronssikaudella **maanviljely yleistyi** ja **asutus vakiintui** lounaisrannikolle ja Laatokan rannoille.
- Sisämaassa elettiin pyyntikulttuurissa.
- **Kaskiviljely** alkoi.
- Uusimpien tutkimusten mukaan **myös karjankasvatus** alkoi pronssikaudella.
- Läntisellä Suomella oli runsaasti yhteyksiä Skandinaviaan:
 - **hiidenkiukaat** hautaustavaksi
 - uusia germaanisista lainasanoja, esim. *pelto*, *lammas*, *kana*
 - **pronssiesineitä.**

**Unesco:n maailmanperintökohde
Pronssikautinen hautaröykkiöalue
n. 1000 eaa. Sammallahdenmäki**

KIVIKAUSI 8000 eaa. - 1500 eaa.

- Ilmaston lämpeneminen
- Asutus Kaakkois-Suomessa
- Lounais-Suomi asutettiin
- Vuotuiskierto
- Saviastiat
- Suomensjärven kulttuuri
- Kampakeramiikka
- Nuorakeramiikka
- Vasarakirves

SUOMEN ESIHISTO -RIA

PRONSSINKAUSI 1500 eaa. – 500 eaa.

- Maanviljely yleistyi
- Karjankasvatus alkoi
- Skandinaavisia vaikutteita
- Pronssiesineet
 - hiidenkiukaat
 - miekat, tikarit, kirveet, soljet

RAUTAKAUSI 500 eaa. – 1150 jaa.

- Peltoviljely = talonpoikaiskulttuuri syntyi
- Voimakas väestönkasvu, asutus Etelä-Suomessa tiheintä
- Yhteisöt ja hallinto, työjako, uskonto
- Yhteydet muuhun Eurooppaan → kauppa kansainvälistyi
- Viikingit, hopealöytöjä

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Rautakausi

Kivikausi
n. 8000 eaa. –
1300/1500 eaa.

Pronssikausi
n. 1300/1500 eaa.
– 500 eaa.

Rautakausi
n. 500 eaa. –
1150 jaa.

- Rauta tuli tunnetuksi Suomessa 550-luvulla eKr., jolloin aloitettiin myös sen valmistus.
- **Peltoviljelyn** alkaminen mullisti maatalouden.
 - Peltojen raivaus ja viljely keskittyivät.
 - Erätalous alkoi jäädä sivuelinkeinoksi.
 - **Talonpoikaiskulttuuri syntyi.**
- **Väestönkasvu**
- Hallinnolliset **yhteisöt**
- Viikinkiajalla Suomen **yhteydet muuhun Eurooppaan** tiivistyivät ja **kauppa kansainvälistyi** ja vilkastui.

Minkälaisten lähteiden ja löytöjen avulla saamme tietoa rautakaudesta?

- **Asuinpaikat, kalmistot sekä esineistö.**
→ Kertovat väestönkasvusta.
- **Hautaustavat.**
→ Kertovat rituaaleista.
- **Haudoista löytyneet esineet.**
→ Kertovat mm. ajan pukeutumisesta ja aseista.
- **Löytyneet tuontiesineet.**
→ Osoittavat kauppasuhteita.
- **Korut ja koriste-esineet sekä kultakorut.**
→ Kertovat vauraudesta ja edistyneestä tekniikasta.
- **Luut ja kasvijätteet kertovat ruokailutottumuksista.**
- **Nuolenkärjet kertovat metsästyskulttuurista.**
- **Puista ja kasvijäänteistä pystytään päättellemään rautakauden ilmasto.**

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Viikinkien kulkureitit ja Suomen asutus viikinkiajalla

Suomalaisten alkuperä:

Vähitellen useasta eri suunnasta

- Kaakkois-Aasia (Itä-Suomi)
- Espanja (Länsi-Suomi)
- Lähi-Itä/Länsi-Eurooppa
- Pohjois-Norjasta
- Etelästä maanviljelys

Nykykäsitys?

- Suomeen on tullut väestöä/vaikutteita eri suunnilta.
- Suomea on asutettu vähitellen yksittäisissä ryhmissä.
- Geneettisesti suomalaiset poikkeavat muista eurooppalaisista.
- Myös Suomen sisällä on eroavaisuuksia ihmisten geeniperimässä.
 - Suomessa on geneettinen jakolinja: länsi- ja itä-suomalainen geeniperimä.
- Yleisimmän isälinjan edustajia on eniten Itä-Suomessa; linjan ensimmäisen miehen arvioidaan syntyneen Kaakkois-Aasiassa.
- Toinen isälinja on yleisempi Länsi-Suomessa, ja se tulee Espanjan alueelta.
- Äitilinjat painottuvat Länsi-Eurooppaan.
- Saamelaiset eroavat geneettisesti muista, he ovat saaneet vaikutteita Pohjois-Norjasta.

Miten kristinuskon vaikutus näkyi Suomessa rautakauden lopulla?

- **Hautaustavat muuttuivat Länsi-Suomessa.**
- **Käyttöön tuli paljon uusia kalmistoja.**
- **Löydöissä on paljon ristejä tai ristiaiheita.**
- **Kansanrunoudessa on merkkejä kristinuskosta.**
- **Käyttöön tuli kristillisiä nimiä.**

Muinainen yhteisö ja maailmankuva

Miksi Suomen alue alkoi kiinnostaa muita kansoja rautakauden loppupuolella?

- **Suomen alue jäi kahden kehittyvän ryhmän, ruotsalaisten ja novgorodilaisten, väliin.**
- **Suomesta haettiin ryöstösaalista ja orjia.**
- **Itämerestä tärkeä liikkumis- ja kauppareitti.**
- **Kristinuskon levittäytyminen.**